

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS **pārbaudes lietā Nr. 2022-28 -26AJ** Rīgā

27.06.2022.

Nr. 6-6/19
[persona A]
[e-pasta adrese]

SIA [A]
e-pasta adrese

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
pasts@ptac.gov.lv

Par pakalpojumu sniegšanu citas ES valsts pilsonim

Tiesībsargs ir saņēmis un izvērtējis [personas A] elektronisko iesniegumu (2022.gada 31.marts) ar pielikumiem, kurā ir norādīts uz iespējamu diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu SIA [A] darbībā, liedzot Īrijas Republikas pilsonim izmantot SIA [A] sniegtos pakalpojumus, pamatojoties uz to, ka Īrijas pilsonis neizmanto Latvijas Republikas braukšanas apliecību (turpmāk – Iesniegums).

Iesniegumā ir norādīts, ka Iesniedzējs ir vēlējies īrēt mašīnu SIA [A], tomēr saņēmis atteikumu (sarakste 2022.gada 30.martā, e-pasts: [..]), pamatojoties uz SIA [A] Lietošanas noteikumiem (turpmāk – Lietošanas noteikumi), kuru 7.4.punkts paredz, ka transportlīdzekļa nomas pakalpojums tiek sniegts personām:

7.4.1. kurām ir spēkā esoša vismaz pirms diviem gadiem izsniegta B kategorijas autovadītāja apliecība;

7.4.2. kuras ir Latvijas Republikas rezidenti un kuriem ir piešķirts personas kods. Iesniegumam ir pievienoti Lietošanas noteikumi angļu valodā. Sarakste ar īsziņām starp Iesniedzēju un SIA [A] (tālruni [..]), kurā ir angļu valodā norādīts “Your verification code is 885491. Hello! Unfortunately, we cannot validate your driver’s licence – according to our regulations, we only validate licenses issued in the Baltic States. Sincerely, [..].”¹

Tāpat ir pievienota sarakste ar citam institūcijām, kurās ir vērsies Iesniedzējs, lai risinātu minēto jautājumu. Šo institūciju sniegtās atbildes netiks vērtētas šajā iesniegumā,

¹ Jūsu verifikācijas kods ir 885491. Sveicināti! Diemžēl mēs nevaram apstiprināt Jūsu braukšanas apliecību – saskaņā ar mūsu noteikumiem, mēs varam apstiprināt vienīgi braukšanas apliecības, kas izdotas Baltijas valstīs. Patiesā cieņā, [..].

jo šīs situācijas risināšana nav Iesniedzēja norādīto institūciju kompetencē, piemēram, dažādas vēstniecības.

Iesniegums tika saņemts angļu valodā. Tiesībsarga atzinums ir sagatavots valsts valodā atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes 4.pantam.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 11. panta pirmo un otro daļu, tiesībsarga funkcijas ir „*veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību; sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu*”.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 13.panta 11.punktu tiesībsargs vērsās pie SIA [A], lai iegūtu papildu informāciju par to, kā dēļ citu Eiropas Savienības valstu pilsoņi nevar izmantot SIA [A] pakalpojumus. Pēc informācijas saņemšanas tiesībsargs, pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 12.panta otro punktu, ierosināja pārbaudes lietu Nr.2022-28-26AJ.

Saņemtā atbilde

SIA [A] komercdarbības ietvaros sniedz transportlīdzekļu nomas pakalpojumus. Transportlīdzekļa nomas pakalpojuma uzsākšana un pabeigšana tiek veikta, izmantojot aplikāciju [..]. Transportlīdzekļa nomas pakalpojuma uzsākšanai persona aplikācijā sniedz ziņas par sevi - izmantojot aplikāciju nofotografē vadītāja apliecību, kā arī uzņem pašbildi. Papildus aplikācijā tiek norādīti arī personas (nomnieka) kredītkartes dati un telefona numurs. Pēc informācijas saņemšanas no personas, SIA [A] pārbauda informācijas par transportlīdzekļa vadītāja tiesībām ECSDD sistēmā, vai tās ir derīgas un vadītājs ir tiesīgs piedalīties ceļu satiksmē. Ja ECSDD sistēmā redzams, ka transportlīdzekļa vadītāja tiesības ir spēkā, SIA [A] secīgi izvērtē transportlīdzekļa nomas pakalpojumu sniegšanu personai, t.sk., pārbaudot maksājuma kartes informāciju.

Transportlīdzekļa vadītāja tiesību spēkā esamības pārbaude ir tieši saistīta ar drošības apsvērumiem. Primāri, pirms tiek nodrošināta transportlīdzekļa nomas pakalpojuma sniegšana, SIA [A] pārlicinās ar tehniskajiem līdzekļiem, cik iespējams, ka persona ir tiesīga vadīt transportlīdzekli un neradīs apdraudējumu citiem ceļu satiksmes dalībniekiem, ceļu satiksmes drošībai un sabiedrībai.

Diemžēl, SIA [A] uz šo brīdi nav izdevies atrast veidu kā varētu pārlicināties arī par citu valstu vadītāja apliecības derīgumu. Esam meklējuši veidus kā varētu verificēt citās valstīs izdotu transportlīdzekļu vadītāju tiesību apliecināšanas dokumentus, taču pagaidām to mums nav izdevies atrisināt. Tādejādi, tā kā tehniski nepastāv iespēja pārlicināties, ka personai, kura vēlas saņemt transportlīdzekļa nomas pakalpojumu ir spēkā esošas transportlīdzekļa vadītāja tiesības, SIA [A] drošības apsvērumu dēļ nav iespējams nodrošināt nomas pakalpojumu sniegšanu citu valstu pilsoņiem, rūpējoties par sabiedrības drošību.

Līdz ar to, atteikums sniegt transportlīdzekļa nomas pakalpojumus [personai A] nav jebkādā veidā saistīts ar iespējamu diskrimināciju, bet gan vienīgi drošības apsvērumiem, lai iespēju robežās novērstu apdraudējumu ceļu satiksmes drošībai un risku, ka transportlīdzekli vada persona, par kuras tiesībām SIA [A] nav iespējams pārlicināties.

Ceļu satiksmes likuma 20.panta trešā daļa paredz, ka transportlīdzekļa īpašnieks, valdītājs un turētājs nedrīkst dot atļauju vadīt transportlīdzekli personai, kurai nav atbilstošas kategorijas transportlīdzekļu vadīšanas tiesības, izņemot gadījumus, kad Ceļu satiksmes noteikumos paredzētajā kārtībā notiek transportlīdzekļa vadīšanas apmācība vai vadīšanas iemaņu pārbaude.

Tādejādi, atbilstoši spēkā esošajam regulējumam, SIA [A] nav tiesības nodot transportlīdzekli nomā, ja SIA [A] nav iespējas pārlicināties par to, ka personai

(potenciālajam transportlīdzekļa vadītājam) ir spēkā esošas atbilstošas kategorijas transportlīdzekļa vadīšanas tiesības.

SIA [A] būs patiesi pateicīga, ja Tiesībsarga rīcībā ir informācija par to, kādā veidā un izmantojot kādus resursus ir iespējams pārliecināties par citā valstī izdotas transportlīdzekļa vadītāja apliecības spēkā esamību, t.sk., ka tiesības vadīt transportlīdzekli nav uz laiku apturētas, liegtas vai citādi ierobežotas, lai neveidotos situācija, kad transportlīdzekļa nomas pakalpojums tiek sniegts personai, kurai nav tiesības vadīt transportlīdzekli. Gūstot šādu iespēju, SIA [A] būtu iespējams paplašināt pakalpojumu saņēmēju loku un pakalpojumu būtu iespējams sniegt arī personām, kuras transportlīdzekļa vadītāja tiesības ir saņēmušas citās valstīs.

SIA [A] lietošanas noteikumu, kas ir pieejami publiski, 7.4.punkts paredz:

7.4. Transportlīdzekļa nomas pakalpojums tiek sniegts personām:

7.4.1. kurām ir spēkā esoša vismaz pirms diviem gadiem izsniegta B kategorijas autovadītāja apliecība;

7.4.2. kuras ir Latvijas Republikas rezidenti un kuriem ir piešķirts personas kods;

7.4.3. kurām nav uz laiku apturētas vai liegtas tiesības vadīt Transportlīdzekli.

Noteikumi iekļauj norādītos nosacījumus ar mērķi SIA [A] pārliecināties par personas tiesībām vadīt transportlīdzekli Latvijas Republikā, jo informācijas iegūšanai viens no kritērijiem ir personas kods (skatīt: <https://www.csdd.lv/informacija-par-vaditaju/informacija-izmantojot-csdd-aplikaciju>).

Attiecīgi, atbildot uz [personas A] pieprasījumu tika norādīts, ka nav iespējams pārbaudīt vadītāja apliecības derīgumu (cannot validate your driver's licence).

Minētais regulējums attiecas uz visām personām/potenciālajiem klientiem, un neietver tikai Baltijas valstis, bet gan tehnisku un praktisku apsvērumu dēļ ir pārbaudāms tikai Latvijā izsniegtām vadītāja apliecībām.

Nosacījums attiecas uz visām valstīm, izņemot Latviju, jo autovadītāja tiesību derīgumu ir iespējams pārbaudīt attiecībā uz personām, kurām ir piešķirts Latvijas personas kods un kuriem transportlīdzekļa vadītāja apliecība ir izsniegta Latvijā.

[Personai A] pārrakstīšanās kļūdas dēļ atbildē tika ietvertas Baltijas valstis, kļūdaini nenorādot vienīgi Latviju, attiecībā uz kuru SIA [A] ir iespējams pārbaudīt transportlīdzekļa vadītāja tiesību derīgumu.

Tiesībsargs, izvērtējot tiesībsarga rīcībā esošo informāciju, norāda uz sekojošo:

[1] Lietā nav strīda par to, ka iesniedzējs ir ES pilsonis ar citā ES valstī izdotu braukšanas apliecību. Tāpat lietā nav strīda par to, ka ES pilsonim tika atteikts pakalpojums, kas tiek sniegts Latvijā.

[2] Līguma par Eiropas Savienības darbību 18.pants aizliedz diskrimināciju Eiropas Savienības pilsonības dēļ. Minētais līgums ir spēkā arī Latvijā, un tas ietver gan fiziskas, gan juridiskas personas.² Tas nozīmē, ka Latvijas uzņēmumiem, kas vēlas savu darbību veikt citās Eiropas Savienības valstīs, nevar piemērot sliktākus nosacījumus kā konkrētu valstu vietējiem uzņēmumiem. Tāpat tas nozīmē, ka citu Eiropas Savienības valstu pilsoņiem Latvijā nav mazāks tiesību un pienākumu apmērs (konkrētās jomās) kā Latvijas pilsoņiem.

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas 2006/126/EK (2006. gada 20. decembris) par vadītāju apliecībām (Pārstrādāta versija) 2.pants noteic, ka dalībvalstu izsniegtas vadītāju apliecības ir savstarpēji atzītas. Ja tādas derīgas vadītāja apliecības

² Eiropas Savienības tiesības. II daļa materiālās tiesības. Schewe C. zinātniskajā redakcijā. Tiesu namu aģentūra. 2016.gads, 142.lpp.

turētājs, kura izsniegta attiecīgā valstī un uz ko neattiecas 7. panta 2. punktā noteiktais administratīvā derīguma termiņš, pārceļas uz pastāvīgu dzīvesvietu dalībvalstī, kas nav tā pati, kurā izsniegta vadītāja apliecība, atjaunojot vadītāja apliecību, uzņēmjēja dalībvalsts var vadītāja apliecībai piemērot 7. panta 2. punktā paredzētos administratīvā derīguma termiņus, kad pagājuši 2 gadi kopš dienas, kad to turētājs ieguvis pastāvīgu dzīvesvietu tās teritorijā.

Tātad vienas ES dalībvalsts izsniegta vadītāju apliecība ir oficiāli atzīta citā ES dalībvalstī. Minētas ir norādīts arī Ceļu satiksmes drošības direkcijas interneta vietnē.³

[4] Ceļu satiksmes likuma 47.panta pirmā daļa noteic, ka personai Latvijā atļauts vadīt transportlīdzekli, ja tai ir klāt Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalsts vai Apvienotās Karalistes izsniegta vadītāja apliecība. Likums neparedz izņēmumus.

[5] ES sniedz šādu skaidrojumu par braukšanas apliecības izmantošanu dažādās ES valstīs.

[5.1] Vienai personai ir tiesības uz vienu braukšanas apliecību vienlaicīgi.

[5.1.1] Ja persona pārceļas uz citu ES valsti, tad parasti esošā braukšanas apliecība nav jānomaina uz uzņemošās valsts braukšanas apliecību. Tomēr to var darīt brīvprātīgā kārtā, ja persona tā vēlas.⁴ Iestādes pirms apliecības apmaiņas sazināsies ar iestādēm personas iepriekšējās dzīvesvietas valstī, lai pārbaudītu, vai personas braukšanas tiesības nav atņemtas uz noteiktu vai nenoteiktu laiku un vai tām nav noteikti ierobežojumi.⁵

[5.1.2] Personai ir sava braukšanas apliecība jāapmaina obligāti šādos gadījumos: ja apliecība ir pazaudēta vai tā ir nozagta vai sabojāta; ja persona divus gadus pastāvīgi ir nodzīvojusi uzņemošajā valstī, un personai ir vadītāja apliecība bez norādīta derīguma termiņa (tas jā dara tikai tad, ja to prasa pastāvīgās dzīvesvietas valsts iestādes); ja persona ir pārkāpusi ceļu satiksmes noteikumus jaunajā dzīvesvietas valstī.⁶

[5.1.3] Iespējamās situācijas, kad var būt sarežģījumi ar braukšanas apliecībām citās ES valstīs:

a) Ja personai ir vecā parauga ES braukšanas apliecība, to jebkurā gadījumā var izmantot visās ES valstīs. Tā ir jānomaina vēlākais līdz 2033.gadam.

b) Braukšanas apliecība bez norādīta derīguma termiņa– ir iespējams izmantot visās ES valstīs. Tomēr valsts iestādēs ir nepieciešams noskaidrot, kas notiks tad, kad šādu apliecība tiks apmainīta pret jaunā parauga apliecību.

c) Pagaidu vai pagaidu apliecības un starptautiskās autovadītāja atļaujas (vai jebkuri citi sertifikāti, kas izdoti personas mītnes valstī) - netiek reglamentēti ES līmenī un var nebūt atzīti citās ES valstīs. Ja personai ir pagaidu vadītāja apliecība un persona pārceļas uz citu ES valsti, personai ir jāpārbauda noteikumi valsts vadītāja apliecību iestādē valstī, uz kuru pārceļas.

d) Braukšanas apliecība, kas izdota ne-ES valstī - dažas ES valstis var atzīt apliecības, kas izdotas vairākās valstīs ārpus ES. Ja personai ir ES vadītāja apliecība, kas

³ Ceļu satiksmes drošības direkcija. Ārvalstu vadītāja apliecības izmantošana. Pieejams: <<https://www.csdd.lv/arvalstu-vaditaja-aplicibas-izmantosana/vispariga-informacija>>

⁴ Your Europe. Driving licence exchange and recognition in the EU. Pieejams: <https://europa.eu/youreurope/citizens/vehicles/driving-licence/driving-licence-exchange-recognition/index_en.htm>

⁵ Your Europe. Vadītāja apliecības maiņa un atzīšana ES. Pieejams: <https://europa.eu/youreurope/citizens/vehicles/driving-licence/driving-licence-exchange-recognition/index_lv.htm>

⁶ Turpat. Pieejams: <https://europa.eu/youreurope/citizens/vehicles/driving-licence/driving-licence-exchange-recognition/index_lv.htm>

tika izsniegta apmaiņā pret ārpus savienības apliecību, un persona vēlas pārcelties uz citu ES valsti, personai jāņem vērā, ka personas jaunā apliecība tur var netikt atpazīta.

Tiesībsargs rīcībā nav informācijas, ka Iesniedzēja braukšanas apliecība atbilstu kādam no šiem ierobežojumiem.

[5.2] ES nav atsevišķu nosacījumu, lai izīrētu transportlīdzekļus, tomēr persona var atsaukties uz patērētāju tiesībām, kuras ietver:

- a) tiesības saņemt skaidru informāciju;
- b) tiesības uz taisnīgiem līguma noteikumiem;
- c) tiesības izmantot strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismu, ja gadās domstarpības ar autonomas uzņēmumu.⁷

[5.3] Rezervējot automašīnu, personai ir jānošķir nomas uzņēmumi un starpnieki vai brokeri. Starpnieki paši nenodrošina nomas automašīnu, bet rezervē automašīnu uz personas vārda nomas uzņēmumā. Strīdu gadījumā par līguma izpildi atbild nomas kompānija, ja līgumā nav noteikts citādi.⁸ Konkrētajā gadījumā SIA [A] ir uzskatāms par nomas uzņēmumu, jo iznomā transportlīdzekļus, uz kuriem ir SIA [A] logo.

[5.3.1] Automašīnu nomas uzņēmumi var brīvi noteikt savas cenas un nosacījumus dažādās ES valstīs, pamatojoties uz to izmaksām un citiem faktoriem. Tomēr, nomājot automašīnu tiešsaistē vai tieši no automašīnu nomas uzņēmuma telpām, ES noteikumi aizliedz diskrimināciju pilsonības vai personas dzīvesvietas valsts dēļ.⁹ Piemēram, pamatojoties uz to personas dzīvesvietu (cita valsts) lielākas izmaksas auto nomai.

[5.3.2] Galvenie nosacījumi auto nomai ir šādi:

a) apdrošināšana – ikvienam transportlīdzeklim, kurš tiek nomāts, ir jābūt apdrošinātam pret kaitējumu, kas tiek nodarīts trešām personām (transportlīdzekļa īpašnieka (vadītāja) civiltiesiskās atbildības apdrošināšanai). Šai apdrošināšanai ir jābūt iekļautai nomas maksā. Persona var izņemt papildus apdrošināšanu, kas sedz papildus riskus, piemēram, vadītāja ievainošanu, transportlīdzekļa bojāšanu, zādzību, vandālismu utt.

b) braukšana ar nomātu mašīnu pa citas valsts teritoriju – ja ir plānots izmantot normas transportlīdzekli vairākās valstīs, par to ir jāinformē nomas uzņēmums.

c) pārliecināšanās par braukšanas apliecības derīguma termiņu. Personai ir jāpārliecinās, ka tās braukšanas apliecībai nav beidzies derīguma termiņš.

[5.4] Papildus personai pirms auto nomas ir jānoskaidro: cik daudz personai būs jāmaksā avārijas gadījumā; personai ir rūpīgi jāpārbauda transportlīdzekli (autonomas uzņēmuma darbinieka klātbūtnē), to saņemot un atdodot atpakaļ; atdodot automašīnu, personai ir jāpaprasa rakstisku apliecinājumu tam, ka tā ir atdota labā ekspluatācijas kārtībā.

Līdz ar to, var secināt, ka gan ES, gan nacionālie tiesību akti atzīst citas ES valsts izdotu braukšanas apliecības lietošanu ceļu satiksmē Latvijā. Vienlaikus ir pieejama arī ES institūciju sagatavota informācija par to, kas ir jāņem vērā, nomājot mašīnu citā ES dalībvalstī.

[6] Papildus ir nepieciešams norādīt uz ANO Konvenciju par ceļu satiksmi (1968.gads), kuras 7.pielikums noteic īpašu formu starptautiskajām vadītāju apliecībām (turpmāk – SVA). Tajās ir jāietver – informācija par derīguma termiņu, izdevēj institūcija,

⁷ Your Europe. Automašīnu. Pieejams: <https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/driving-abroad/car-rental-abroad/index_lv.htm>

⁸ Your Europe. Hiring a car. https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/driving-abroad/car-rental-abroad/index_en.htm

⁹ Turpat. Pieejams: <https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/driving-abroad/car-rental-abroad/index_en.htm>

izdošanas vieta, datums. Ir jānorāda valsts, kurā tā nav spēkā (izdevējvalstī, jo tad spēkā ir nacionālā braukšanas apliecība; pārējās līgumslēdzēju pušu teritorijās šī forma ir spēkā). Ir nepieciešams norādīt informāciju par vadītāju. Tāpat ir nepieciešams norādīt informāciju par tās kategorijas transportlīdzekļiem, uz kuriem apliecība ir derīga.

Šeit ir nepieciešams uzsvērt, ka ne visu valstu braukšanas apliecībās tiek norādītas transportlīdzekļu kategorijas, kuras vadītājs ir tiesīgs vadīt, piemēram, Austrālijas braukšanas apliecība.

SVA ir veids, kā droši pārvietoties ar transportlīdzekli dažādās valstīs, jo bieži vien braukšanas apliecības lietošana citā valstī tiek regulēta ar divpusējiem valstu līgumiem, kuru noteikumi bieži var mainīties. Savukārt, SVA forma palīdz izvairīties no sarežģījumiem.¹⁰ Transportlīdzekļa vadīšana citās valstīs teritorijā tiek regulēta kopš 1926.gada ar četrām konvencijām, kurām ir pievienojusies lielākā daļa pasaules valstu. Pašlaik divas konvencijas – 1949.gada Ženēvas konvencija un 1968.gada Vīnes konvencija – paredz noteikumus attiecībā uz transportlīdzekļu vadīšanu citā valstī. Šīm konvencijām ir pievienojušās 98% pasaules valstu.¹¹

SVA funkcijas ir šādas:

a) tulkojums – SVA nodrošina, ka nacionālā līmeņa braukšanas apliecība ir saprotama citās valstīs institūcijām;

b) apliecinājums – SVA izdevējs apliecina, ka personai ir derīga braukšanas apliecība tās dzīvesvietas valstī, t.i., personai ir tiesības vadīt transportlīdzekli;

c) transportlīdzeklis – SVA izdevējs arī konkretizē, kuras kategorijas transportlīdzekļi personai ir ļauts vadīt;

d) satiksmes drošība – tā kā SVA tiek bieži prasīts, lai vadītu transportlīdzekli ārzemēs, tas ļauj pārliecināties, ka ceļu satiksmes noteikumi tiks ievēroti.

[7] Līdz ar to var secināt, ka pastāv vismaz divi līmeņi, lai nodrošinātu iespēju vadīt transportlīdzekli citās valstīs teritorijā – starptautiskais līmenis, ko ir izveidojis ANO, un reģionālais līmenis – ES līmenis, kas attiecas tikai uz ES dalībvalstīm. Abi līmeņi ir saistoši Latvijas Republikai, jo Latvija ir gan pievienojusies ANO Konvencijai (1968.gada), gan arī ir ES dalībvalsts.

Tādējādi ir nepieciešams vērtēt SIA [A] pamatojumu pakalpojuma atteikumam.

[8] SIA [A] argumenti pakalpojuma atteikumam ir:

[8.1] Ceļu satiksmes likuma 20.panta trešā daļa, kura paredz, ka transportlīdzekļa īpašnieks, valdītājs un turētājs nedrīkst dot atļauju vadīt transportlīdzekli personai, kurai nav atbilstošas kategorijas transportlīdzekļu vadīšanas tiesības, izņemot gadījumus, kad Ceļu satiksmes noteikumos paredzētajā kārtībā notiek transportlīdzekļa vadīšanas apmācība vai vadīšanas iemaņu pārbaude.

[8.2] Citu valstu braukšanas apliecību derīgumu nav iespējams tehniski pārbaudīt, līdz ar to nevar pakalpojumu nodrošināt drošības apsvērumu dēļ.

[9] Tiesībsargs norāda, ka saskaņā ar Lietošanas noteikumu 7.5 un 7.6.punktā norādīto SIA [A] veic nomnieka identitātes pārbaudi (pašbilde un braukšanas apliecības foto no abām pusēm), kā arī veic auto vadītāja apliecības derīguma pārbaudi.

Tiesībsargs pieļauj, ka SIA [A] veiktā braukšanas apliecības derīguma pārbaude izpaužas kā derīguma termiņa noskaidrošana. Savukārt, Ceļu satiksmes likuma 20.panta trešā daļa, uz kuru atsaucas SIA [A], piemin liegumu dot transportlīdzekli personai, kurai nav atbilstošas kategorijas braukšanas apliecība.

¹⁰ International Driving Permit. Pieejams: <<https://internationaldrivingpermit.org/what-is-an-idp/>>

¹¹ Turpat. Pieejams: <<https://internationaldrivingpermit.org/what-is-an-idp/>>

Tātad minētā norma attiecas uz nepieciešamību precizēt, kādas kategorijas transportlīdzekli vadītājam ir tiesības vadīt. Kā šī Atzinuma 6.punktā ir norādīts, tad ne visas valstis mēdz norādīt transportlīdzekļa kategoriju uz to braukšanas apliecībām. Minētais nav attiecināms uz ES vienotā stila braukšanas apliecību, uz kuras ir norādīta transportlīdzekļa kategorija, kuru ir atļauts vadīt konkrētajai personai.

Tāpat uz ES braukšanas apliecības ir norādīts tās derīguma termiņš. Ņemot vērā, ka SIA [A] aicina braukšanas apliecības fotografēt, tad informācija par atļauto transportlīdzekļa kategoriju un apliecības derīguma termiņu ir SIA [A] rīcībā.

Ja SIA [A] vēlas papildus pārlicināties par vadītāja apliecību derīgumu, tad ir iespējams izmantot agregatoru uzņēmumu¹² pakalpojumus, kas dažādu valstu datu bāzēs minēto informāciju var sameklēt. Vienlaikus tiesībsargs norāda, ka šādā gadījumā nedrīkst pieaugt pakalpojuma cena konkrētai personai, pretējā gadījumā to varēs kvalificēt kā diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu.¹³

Tiesībsargs norāda, ka braukšanas apliecības pārbaude ECSDD pēc būtības ir pārlicināšanās par šādas apliecības eksistēšanu, t.i., ka tā nav viltojums, nevis pārlicināšanās par to, ka transportlīdzekļa vadītājs konkrētajā gadījumā brauks droši vai neizraisīs ceļu satiksmes negadījumus. Tiesībsargs vērs uzmanību, ka Latvijā pēdējo četru gadu laikā ir bijuši līdz 4000 ceļu satiksmes negadījumiem gadā (ar tendenci samazināties), kuros ir gan cietuši cilvēki, gan arī cilvēki ir gājuši bojā.¹⁴ Nav noliedzams, ka daļa no šiem negadījumiem ir notikusi, jo vadītājam nav bijusi braukšanas apliecība, tomēr tāpat daļa no ceļu satiksmes negadījumiem ir notikusi, pat ja transportlīdzekļa vadītājam ir derīga braukšanas apliecība, un vadītājs iepriekš nav izraisījis ceļu satiksmes negadījumus. Līdz ar to, tiesībsargs apšaubā, ka SIA [A] veiktā vadītāja apliecības pārbaudīšana ECSDD būtiski uzlabo satiksmes drošību.

Ja SIA [A] apšaubā vadītāja apliecības īstenumu, t.i., vai apliecība nav viltojums, tad šāda pārbaude ir Valsts policijas kompetencē.

[10] Tiesībsargs vērs uzmanību, ka Ceļu satiksmes likuma 20.panta otrā daļa noteic, ka transportlīdzekļa īpašnieks, valdītājs un turētājs nedrīkst dot atļauju vadīt transportlīdzekli personai, kura ir alkoholisko dzērienu, narkotisko, psihotoksisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē.

Lietošanas noteikumu 7.5.punktā ir norādīts, ka pirms transportlīdzekļa nodošanas SIA [A] veic potenciālā transportlīdzekļa vadītāja identitātes pārbaudi, bet nav norādes par to, ka tiktu veikta potenciālā transportlīdzekļa vadītāja pārbaude, attiecībā uz atrašanos apreibinošo vielu ietekmē. Lietošanas noteikumu 7.9.3.punktā ir norāde, ka līgums nekavējoties tiek pārtraukts, ja nomnieks atrodas apreibinošo vielu ietekmē. Lietošanas noteikumu 14.1.2.punktā ir norāde uz to, ka iznomātājs var izvietot transportlīdzekļos ierīces, kas nosaka alkohola daudzumu (alkometru), tomēr nav informācijas par to, kā tiktu pārbaudīta atrašanās citu apreibinošo vielu ietekmē kā to paredz Ceļu satiksmes likuma 20.panta otrā daļa.

SIA [A] interneta vietnē mūsu dzīves filozofija “[..]. Lejupielādē aplikāciju un kļūsti viens no mums, kas savā ikdienā izmanto [..].”¹⁵ Tāpat arī sadaļā “Kā tas darbojas” ir norāde uz mobilās aplikācijas lejuplādēšanu.¹⁶ Tāpat arī SIA [A] tiesībsargam ir norādījis

¹² Aggregator Business Model.

¹³ Your Europe. Hiring a car. Pieejams: <https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/driving-abroad/car-rental-abroad/index_en.htm>

¹⁴ Satiksmes ministrija. Ceļu satiksmes negadījumi 2022.gada pirmajā ceturksnī. Pieejams: <<https://www.sam.gov.lv/lv/statistika-1>>

¹⁵ [saite uz SIA [A] interneta vietni]

¹⁶ [saite uz SIA [A] interneta vietni]

uz attālināto pakalpojumu sniegšanu. Līdz ar to var secināt, ka uzņēmums darbojas tiešsaistē, klātienē netiekoties ar klientiem.

Tādējādi, pat ja uzņēmuma Lietošanas noteikumos ir norāde par to, ka nedrīkst vadīt transportlīdzekli apreibinošu vielu ietekmē, no tiesībsarga rīcībā esošās informācijas nevar secināt, ka uzņēmums pārbaudītu visu klientu stāvokli pirms braukšanas uzsākšanas, tai skaitā, faktu, ka klients neatrodas narkotisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē, ko nevar konstatēt ar alkometra palīdzību.

Līdz ar to, var pieņemt, ka SIA [A] neievēro Ceļu satiksmes likuma 20.panta otro daļu detalizēti.

[11] Tiesībsarga ieskatā papildus ir nepieciešams vērtēt arī SIA [A] iespējamo atbildību, ja iestājas civiltiesiskās apdrošināšanas risks vai transportlīdzekļa vadītājs izdara ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu, par kuru draud sods.

[11.1] Kā jau šī Atzinuma 3.3.2.punktā ir norādīts, visiem transportlīdzekļiem ir jābūt civiltiesiski apdrošinātiem. Lietošanas noteikumu 8.punktā par apdrošināšanu ir norādīts, ka visa atbildība par kaitējumu tiek pārnesta uz nomnieku. Turklāt saskaņā ar Civillikuma 1779.pantu katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis. Līdz ar to, par iespējamiem kaitējumiem vai zaudējumiem jebkurā gadījumā atbildība ir jānes nomniekam.

[11.2] Lai garantētu ceļu satiksmes drošību un aizsargātu cilvēku dzīvību, veselību un mantu, par ceļu satiksmes drošību reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpšanu personas saucamas pie administratīvās atbildības.¹⁷ Transportlīdzekļa īpašniekam (valdītājam, turētājam) pēc Valsts policijas pieprasījuma ir pienākums sniegt ziņas par personu, kura vadīja vai bija tiesīga lietot transportlīdzekli, ja pārkāpuma konstatēšanas brīdī faktiskais transportlīdzekļa vadītājs netika noskaidrots, norādot attiecīgo personu identificējošos datus (vārdu, uzvārdu, personas kodu, bet par ārzemnieku papildus norāda arī dzīvesvietas adresi, vadītāja apliecības numuru, izdošanas datumu un vietu, vadītāja apliecības izdevējvalsti).¹⁸ Tātad, ja ar nomātu transportlīdzekli tiek veikts ceļu satiksmes negadījums, pie atbildības tiek saukta persona, kas ir vadījusi konkrēto transportlīdzekli, nevis transportlīdzekļa īpašnieks. Tai skaitā, pie atbildības tiek saukts arī citas valsts pilsonis, tai skaita tāds, kas dzīvo citā valstī. Šādos gadījumos ir izveidota informācijas apmaiņas sistēma starp atbildīgajām institūcijām.

Līdz ar to, var secināt, ka SIA [A] nebūtu atbildīgs, ja transportlīdzekļa vadītājs būtu radījis civiltiesiskās apdrošināšanas risku, nedz arī gadījumos, ja būtu pārkāpti ceļu satiksmes noteikumi.

[12] Papildus tiesībsargs norāda, ka Lietošanas noteikumu 7.4.1. punkts paredz, ka transportlīdzekļa nomas pakalpojums tiek sniegts personām, kurām ir spēkā esoša vismaz pirms diviem gadiem izsniegta B kategorijas autovadītāja apliecība. Tiesībsargs minēto jautājumu neskatīja konkrētās lietas ietvaros, tomēr vērš SIA [A] uzmanību uz iespējama strīda risku par minēto normu. Ceļu satiksmes likuma 22.-24.pants paredz nosacījumus, kādi ir jāizpilda, lai iegūtu braukšanas apliecību (gan teorētiskos, gan praktiskos), kā arī nosaka minimālo vecumu braukšanas apliecības iegūšanai. Persona iegūst braukšanas apliecību pēc tam, kad ir izpildīti visi kritēriji. Līdz ar braukšanas apliecības iegūšanu

¹⁷ Ceļu satiksmes likums. 43.pants. Stājās spēkā 1997.gada 4.novembrī. Pieejams: <<https://likumi.lv/ta/id/45467-celu-satiksmes-likums>>

¹⁸ Ceļu satiksmes likums. 20.panta 5.daļa. Stājās spēkā 1997.gada 4.novembrī. Pieejams: <<https://likumi.lv/ta/id/45467-celu-satiksmes-likums>>

persona tiek uzskatīta par pilntiesīgu ceļu satiksmes dalībnieku, braukšanai ar transportlīdzekli, atbilstoši savas kategorijas ietvaros. Tas nozīmē, ka nevar pastāvēt privātu uzņēmumu noteikti papildus kritēriji, lai persona varētu izmantot to sniegtos pakalpojumus.

Tātad kopumā var secināt, ka lietā nav strīda par to, ka Iesniedzējam ir citas ES izdota braukšanas apliecība, un ka Iesniedzējs nav varējis saņemt pakalpojumu Latvijā, pamatojoties uz šo apliecību. Ir iespējams secināt, ka gan ES, gan Latvijas nacionālie tiesību akti atzīst citas ES izdotu braukšanas apliecību Latvijas Republikā, lai varētu pārvietoties ceļu satiksmē. Līdz ar to, ir nepieciešams pārliecināties par SIA [A] noteiktā ierobežojuma pamatojamību.

SIA [A] norāda, ka ierobežojums ir noteikts, jo nav iespējams pārliecināties par braukšanas apliecības derīgumu, pamatojoties uz Ceļu satiksmes likuma 20.panta trešo daļu. Tiesībsargs vērs uzmanību, ka tehniski ir iespējams pārliecināties par citu valstu izdotu braukšanas apliecības derīgumu. Turklāt visa informācija gan par apliecības derīguma termiņu, gan transportlīdzekļa kategoriju ir uz ES braukšanas apliecības. Tiesībsargs apšaubā SIA [A] sniegto pamatojumu par ceļu satiksmes drošības nodrošināšanu, jo, lai arī mērķis ir pozitīvi vērtējams, tomēr Ceļu satiksmes likuma 20.panta otrā daļa papildus aizliedz nodot transportlīdzekli personai, kura ir apreibinošo vielu ietekmē. Ņemot vērā, ka transportlīdzekļu nomāšana notiek tiešsaistē, pakalpojuma sniedzējam nesatiekot pakalpojuma ņēmēju, tiesībsargs apšaubā, ka SIA [A] veic drošības funkciju abos likumā noteiktajos gadījumos. Līdz ar to, SIA [A] pamatojums nav pietiekams. Pieņemot, ka atteikums varētu būt vairāk saistīts ar apdrošināšanas riskiem vai ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem, tiesībsargs konstatēja, ka SIA [A] transportlīdzekļi tiek apdrošināti, turklāt Lietošanas noteikumi paredz atbildību nomniekam par bojājumiem, nevis SIA [A]. Tāpat atbildība par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem iestāsies nomniekam, nevis SIA [A].

Līdz ar to, tiesībsarga ieskatā nav pamata liegt citas ES valsts pilsonim ar citas ES valsts braukšanas apliecību saņemt SIA [A] pakalpojumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesībsargs konstatē tiešās diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu ES pilsonības dēļ SIA [A] darbības, atsakot pakalpojumu ES pilsonim.

Līdz ar to saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25.panta pirmo un trešo daļu, tiesībsargs pabeidz pārbaudes lietu Nr.2022-28-26AJ, rekomendējot pārtraukt minēto praksi un mēneša laikā kopš šī Atzinuma saņemšanas dienas sniegt pierādījumus (izmaiņas Lietošanas noteikumos), kas apliecinātu, ka visi ES pilsoņi var izmantot SIA [A] pakalpojumus.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu